

Saksan revisionistit -- sota -- Eduard Bernstein

Kansainvälisen sosialidemokratian opeille uskollinen toverijoukko on kaikkialla mitä suurimmalla hämmästyksellä ja surulla seurannut Euroopan sotivien maiden sosialistien suhtautumista sotaan ja antautumista kapitalistiluokan välikappaleiksi: heidän mielettöntä sotainnostusta, auluita varojen myönnytyksiä sotaa johtaville kapitalistisille hallituksille ja heidän menemistä kapitalististen valtioiden ministereiksi. Tämän, mitä surullisimman ilmiön sosialidemokratian historiassa, alotti Saksan sosialistien parlamenttiryhmän enemmistö päättämällä myöntää hallituksensa pyytämät sotavarat parlamentin istunnossa viime vuoden elok. 4 p. Silloin kuitenkin lohduttauduttiin sillä, että se oli vain tilapäinen erehdys. Kunhan toverit Saksassa ehtivät harkitsemaan asemaa ja asioita, muuttavat he menettelytapansa. Mutta ensimmäistä varojen myönnytystä seurasi toinen jouluk. 2 p:nä, kolmas maalisk. 22 p:nä ja neljäs myönnytyks viime elok. 21 p. Ja muutoinkin on heidän taholtaan suhtauduttu pitkin matkaa sotaan sillä tavoin, että ainakaan suuria toiveita ei ole kannan muuttumisesta nykyisessä parlamenttiryhmissä. Samaten on asianlaita Ranskassa, Belgiassa ja osittain Englannissakin.

Näiden tapausten johdosta on keskusteltu puoleen jos toiseenkin ja vedetty monenlaisia johtopäätöksiä. Yhtäältä on esitetty tämän uuden taktiikan johtuvan, varsinkin Saksassa, sosialidemokratian keskuudessa ilmenevästä revisionismista. Toisaalta on tähän huomautettu, että sitä vastaan puhuu

mm. se, kun revisionistien vanha, tunnustettu johtaja, Eduard Bernstein, ei ole sotavarojen myöntäjien kannalla ja taas monia n. s. marxilaisen koulukunnan jäseniä on. Tämä tekee aseman varsin sotkui-seksi ja vaikeaksi sitä ymmärtää. Kun sodan aikana vielä on ollut mahdoton saada tarkkoja ja täysin luotettavia yksityiskohtaisia tietoja on tämän kysymyksen selvittelyminen varsin epäkiitollista. Mutta, aseman kriittisyys pakottaa käsittelemään, ja jos suinkin mahdollista, löytämään oikean selvityksen, tälle merkilliselle ilmiölle. Tämän kirjoituksen tila ei kuitenkaan salli käsitellä tästä laajasta kysymyksestä muuta kuin crään osan, siksi-pä rajoitunkin käsittelemään vain Saksan sosialistisen parlamenttiryhmän enemmistön sotaan suhtautumisen syitä.

Saksan sosialistisen parlamenttiryhmän (itse puolueen enemmistöstä ei voi puhua, kun se ei ole ollut tilaisuudessa pitämään puoluekokousta ja määrittelemään kantansa, s. o. hyväksyykö puolue tämän uuden kannan, vai pysyykö se uskollisena entisille puoluepäätöksille, jotka jyrkästi kieltävät sotavarojen myönnytykset) jäsenen enemmistön sosialistinen vararikko, joksika heidän menettelynsä täytyy lievimmänkin arvostelun mukaan nimittää, ei ole mielestäni nykyajan synnyttämä ilmiö. Se juontaa juurensa jo monia vuosikymmeniä sitten ilmeneestä ristiriidasta, jota Kautsky nimittää kumouksellisen työväenliikkeen ja porvarillisilantroopisen sosialismin väliseksi ristiriidaksi.

Tämä ristiriita synnytti viime

vuosisadan kahdeksankymmenluvulla ilmion, jota nimitetään revisionismiksi. Ja kun revisionismin synnyttämäksi ilmiöksi oletan Saksan sosialistisen parlamenttiryhmän enemmistön nykyistä kantaa sotaan suhtautumisessa, on tarpeellista tutustua lähemmin revisionismiin.

Revisionistit tulivat yleisemmin tunnetuiksi asettuessaan sotakanalle marxilaisuutta vastaan, tarjoutuksella kumota marxilainen oppi sen tärkeimmissä kohdissa ja muuttaa siihen perustuva Saksan sosialidemokratian puolueen, Erfurtin puoluepäivillä 1891 hyväksymä puolueohjelman jyrkkä luokkataistelukanta sovituspoliittiseksi porvariston kanssa ja uudistuksiin tyytymiseksi. Tässä taistelussa varsinaiseksi johtajaksi tuli Eduard Bernstein, joka 1898 Stuttgardissa pidetylle puoluekokoukselle osottamassaan kirjoituksessa esitti muutettavaksi puolueohjelmaa ja taktiikkaa. Lähemmin hän muutosesityksensä perusteli 1899 julkaisemassaan kirjassa "Sosialismin edellytykset ja sosialidemokratian tehtävät".

Tässä kirjassaan Bernstein selittää, että Marxin materialistinen historiankäsitys on harhaan johtava, kun siinä selitetään yhteiskunnan kehityksen perustuvan yksinomaan taloudellisiin vaikutteisiin. Väite, että ihmiskunnan historia on vain luokkataistelujen historiaa, jonka mukaan niinkauan kuin luokkia on olemassa, aina valtaan päässyt luokka synnyttää vastakohtansa, riistetyn luokan, jonka on pakko luokkataistelun kautta kukistaa edeltäjänsä, riistäjänsä, on Bernsteinin mielestä Hegelin "dialektisen metodin" vaikutuksesta syntynyt ajatusrakennelma, joka ei todellisuudessa pidä paikkaansa. Marxin selitys, että kapitalismin

kehittyessä kiihtyy luokkataistelu kapitalistien ja työläisten välillä luokkavastakohtien syventyessä kapitalistiluokan ja työväenluokan välillä syystä, kun kapitalistinen järjestelmä kokoaa yhä suurempia omaisuuksia muutamien harvojen käsiin ja työväestön saattaa entistään suuremman riiston alaiseksi, jonka tähden työväenluokka on pakotettu nousemaan luokkataisteluun kapitalistiluokkaa vastaan ja käymään sitä niinkauan kunnes kapitalistiluokka on kukistettu, joka tapahtuu yhteiskunnallisen vallankumouksen kautta, on Bernsteinin mielestä väärää vallankumouksellisuutta, jonka harhakäsityksen on Marx saanut Ranskan vallankumouksen aikuisesta blauquilaisuudesta, josta Marx vanhana vallankumousmiehenä ei ole raskinut tai ymmärtänyt luopua. Marxin väitettä vastaan, että kapitalismin itse jouduttaa omaa kukistumistaan sisäisillä ristiriidoillaan, esim. liikepulat, väittää Bernstein, ettei siinäkään ole mitään peräi, sillä vaikka kapitalismin alkaaikoina ei liikepulia voitukaan välttää, turvaa kapitalismin nykyään itsensä niitä vastaan trusteeilla, jotka tasottavat tuotannon. Samaten eivät muutkaan oletetut kapitalismin sisäiset ristiriidat vaikuta kapitalismia kukistavasti.

Väitteitään Bernstein todistelee mm. laajojen tilastojen avulla, joiden kautta hän koittaa osottaa kuinka muka omaisuudet eivät kasaannu muutamien harvojen käsiin, vaan kuinka päinvastoin omaisuudet jakaantuvat yhä laajempien kansankerroksien käsiin mm. osakeyhtiöiden ja osuuskuntain välityksellä. Ja tämä tapahtuu sekä teollisuuden että maanviljelyksen alalla. Samoin hän osottaa, kuinka työläisen asema on parantunut niin suorasti kuin suhteel-

lisestikin katsottuna. Väittääpä hän, että työläinen muuttuu entisestä köyhyydestä — porvariksi.

Yhteiskunnallisen vallankumouksen mahdottomuutta todistelee Bernstein mm. sillä, että köyhälisistö ei ole enemmistönä Länsi-Euroopan maissa ja sitäpaitsi "Teollisuustyöntekijöitten (puhumattaakaan muista työläisistä) kaipuu sosialistista tuotantoa on suuremmaksi osaksi otaksumaa kuin todistettavaa todellisuutta. Sosialististen äänten lisääntymisestä yleisissä vaaleissa voi kyllä päättää sosialistisen liikkeen yhä jatkuvaa paisumista, mutta eihän kukaan tahtone väittää, että kaikki sosialisteille annetut äänet todella ovat sosialistein antamat." Ja, "Lopuksi ehkä sosialistinen vaalilippu pikemmin on epävarman pyyteen kuin määrätyn tarkoituksen ilmaisu." Mutta, vaikka köyhälisistö voisikin tehdä vallankumouksen, jatkaa Bernstein selitystään, ja vallata yhteiskunnallisen vallan käsiinsä, olisi se kykenemätön hoitamaan koko tuotantoa ja kaikkia yhteiskunnallisia tehtäviä. Sen täytyy siirtää suuri osa niistä muiden suoritettavaksi.

Lähtien väitteestä, että yhteiskunnallinen vallankumous on mahdoton — kun köyhälisistö ei ole enemmistönä jne. — joutuu Bernstein siihen, että sos.-demokratian olisi ruvettava ajamaan yhteiskunnallisia uudistuksia, joiden kautta saataisiin yhä enemmän tasotettua työläisten ja kapitalistien välistä erotusta. Mutta kun näitäkään ei saavuteta työväestön omalla voimalla, jo edellämainitusta syystä, olisi sosialidemokratian päästävä lähemmäksi vapaamielistä porvaristoa, jonka avulla uudistukset voisi toteuttaa, sillä sosialismin toteutuminen on mahdollinen vastasitte, kun koko kansa on saatu de-

mokratioituksi (kansanvaltaiseksi), jolloin kapitalismi ja sosialismi voivat leppyä toisilleen.

Tämän aikaan saamiseksi olisi lievennettävä Marxin oppia luokkataistelusta, omaisuuksien keskittymisestä ja kapitalistisen yhteiskunnan muuttumisesta vallankumouksen kautta. Sosialismin olisi luovuttava yhteiskunnan repimisestä ja ryhdyttävä sitä rakentamaan. Parhaiten sitä voidaan suorittaa ammattiyhdistyksien, kunnallisen toiminnan ja vapaitten osuuskuntien kautta. Liberalismia, porvarillista vapaamielisyyttä, kohtaan on osotettava kohtuutta sosialistien puolelta. Sosialidemokratian olisi herettävä pelottelemasta uudistusmielisiä porvareita uhkauksillaan yhteiskunnallisesta vallankumouksesta. Tällöin tulisi vapaamielinen porvaristo paljoo mieluummin liittymään sosialistien kanssa kuin taantumuksellisten aineiden ja silloinhan saavutettaisiin se enemmistö, joka uudistuksien ajamiseksi on välttämätön.

"Ja", lausuu Bernstein, "niiden lukumäärä, jotka tämän oivaltavat, on yhä kasvamaan päin. Heidän vaikutusvaltansa olisi tätä nykyä paljoo suurempi kuin se on, jos sosialidemokratia rohkeneisi luopua noista jo itse asiassa vanhentuneista tyhjistä korupuheistaan*) (vallankumouksellisuudestaan) ja uskaltaisi näyttäytyä sinä, minä se todellisuudessa on: **demokratiso-sialistisena uudistuspuolueena.**"**)

Tällaiseen tulokseen voi joutua vain sen kautta kun unhotetaan työläisen todellinen asema kapitalistisessa yhteiskunnassa ja uskotellaan hänet tasa-arvoiseksi jäseneksi siinä. Bernstein lausuukin, että "Demokratinen (yleinen) äänioikeus tekee omistajastaan yhteiskunnan oikeudellisen ja muo-

*) Tummennus minun.

dollisen osakkaan, ja tämän oikeudellisen osallisuuden täytyy ajan pitkään käydä todelliseksi osallisuudeksi." Tämä "osallisuus" ei voi olla vain yhteiskunnasta johtuvien etujen "osallisuutta", vaan täytyy sen sisältää myös velvollisuuksien "osallisuuden", joka velvoittaa mm. sosialistit tarpeen tullen tukemaan maansa kansallisia etuja.

Tämä periaate johtaa Bernsteinin sotilaskysymyksessä vakinaisen sotaväen kannattajaksi. Hänen mielestään on tärkeätä sosialistienkin kannalta, että sotaväki on hyvin harjoitettua ja kykenevää nopeasti liikkumaan, "sillä", lausuu Bernstein, "vaikka miun mielestäni meidän piireissä usein liioitellaankin 'venäläistä vaaraa' tahi etsitään sitä sieltä, missä se kenties on vähimmän peljättävissä, myönnän kuitenkin, että maa, jonka väestön suurena enemmistönä on valtiollisesti tahdottomia ja suuressa määrin tiedottomia talonpoikia, aina voi käydä vaaraksi naapureilleen. Sellaisessa tapauksessa pitäisi kyetä niin pian kuin mahdollista siirtää sodankäynti vihollisen omaan maahan, sillä uudenaikaisissa maissa on sota omassa maassa jo puolinnainen tappio". Kuitenkin hän asettuu vaatimaan palvelusajan lyhentämistä, mutta sitäkin vain asteittain, ettei saate-ta Saksaa vaaranalaiseksi.

Edelleen hän selittää, että kun oma maa, Saksa, on hyvin suojeltu, s. o. kun on vahva sotajoukko, niin vaikuttaa se naapurimaissakin tasapainoa luovasti. Ja jos se uhkaa rikkoontua, niin on hallituksen sanottava sanansa tarmokkaasti, sillä veltosta esiintymisestä on vain haittaa. Jos toiset vallat yrittävät jakaa jotakin maata, esim. Kiinaa, niin on Saksan hallituksen esiinnyttävä tarmokkaasti ja aikanaan, ja

jollei muu auta, niin sen on hankittava sellainen tukikohta, josta sen sana painaa neuvottelussa. Tällaista politiikkaa vastaan Bernsteinin mielestä ei sosialidemokraateilla pitäisi olla mitään sanomista, kun vaan hallituksen toiminta tapahtuu parlamentin tietien, eikä sen selän takana. Bernsteinin mielestä eivät kaikki maavaltaukset ole periaatteessa hyljättäviä. Periaatteellinen puoli ei hänen mielestään niin tärkeätä olekaan kuin kysymys valtaamiskeinoista ja missä tarkoituksessa valtaaminen toimitetaan.

Siirtomaidenkaan valtaamisessa ei sosialidemokratian pitäisi Bernsteinin mielestä olla kielteisellä kannalla. Jos on kysymyksessä sellainen siirtomaa, jonka tuotteita Saksa käyttää, niin valloittamista vastaan ei pitäisi olla muistuttamista, jos vaan hallitus takaa alkuasukkaille kunnollisen kohtelun ja kohtuullisen korvauksen tavalla tai toisella. Tässäkään ei Bernstein näe mitään periaatteellista erimielsyyden syytä, kysymys on tässäkin vain mitenkä ja missä tarkoituksessa valtaus tapahtuu.

Tämän pitemmälle ei tämän kirjoituksen tila salli selostella tätä marxilaisuutta "arvostelevaa" Bernsteinin teosta. Mutta jo tästäkin perin suppeasta selostuksesta huomaa, mille perustalle Bernsteinin oppisuunta rakentuu. Bernsteinin henkiheimolaiset omaksuivat mestarinsa opetukset mitä suurimmalla myötätunnolla ja ovat niitä seuranneet pitkin matkaa missä suinkin on ollut se mahdollista. Vaikka Drestenin puoluepäivillä 1903 hyväksyttiin päätös, että "Puolue tuomitsee jyrkimmin revisionistiset pyrinnot, joiden tarkoituksena on muuttaa koeteltua, voittoa, luokkataisteluun perustuvaa taktiikkaamme sillä tavoin, että luovuttaisiin valtiollisen vallan val-

loittamisesta vastustajiemme voittamiselle ja sen sijaan tehtäisiin myönnytyksiä nykyiselle yhteiskuntajärjestelmälle”, ja vaikka samassa kokouksessa päätettiin jyrkästi kieltää sosialistiset edustajat parlamentteissa myöntämästä varoja hallitukselle, selittämällä, että se on omiaan pysyttämään vallassa olevaa luokkaa hallituksessa, niin siitä huolimatta ovat revisionistit olleet aina taipuvaisia tinkimään puolueen periaatteista ja hyväksymästä taktiikasta, selittämällä niitä marxilaisiksi ”tyhjiksi korupuheiksi”. Ovatpa he ainakin eräässä Etelä-Saksan valtion eduskunnassa äänestäneet varojen myöntämisen puolesta vastoin selvää puoluekokouksen päätöstä. Porvaristolta he ovat saaneetkin palkkioksi monta kiittävää päänsilitystä.

Puolue on sitävastoin jättänyt heidät vaille ansaittua palkkaa. Tosin on useinkin heitä ankarasti arvosteltu ja Nürnbergin puoluepäivillä 1908 uusittiin varojen myöntämistä koskeva kielteinen päätös, mutta varojen myöntämisen puolesta äänestäneitä ja puolueen periaatteita ja hyväksymää taktiikkaa vastaan agitatoria harjottaneita ei ole erotettu puolueesta tai muutoin saatettu kurinpidon alaiseksi. On uskottu päästävän tästä ”sosialismin oppilaiden lastentaudista” kunhan he kerkiävät lähemmin tutustua Marxin oppeihin. Mutta siinä on surkeasti erehdytty. Tämä suopeamielisyys johtikin yhä laajempaan revisionismin levittämiseen ja puolueen päätöksien halveksumiseen.

Tätä työtä on saksalaisten, varsinkin eteläsaksalaisten, olojen ohella avustanut pari seikkaa. Aina viime vuosikymmenen loppupuolelle asti oli puolueessa vallalla sosialistilain ajoilta peritty varsin hatara järjestömuoto, joka jätti

toimitsijoille miltei kaiken vallan puolueessa. Ja sittemmin kun järjestömuoto muutettiin tarkoitustaan vastaavaksi, on puolueen jäsenmäärä kasvanut niin nopeasti ja toiminta laajentunut niin suunnattomasti, ettei ole ehtinyt enemmän jäsenistö kuin toimitsijatkain saavuttaa tarpeeksi syvällisiä tietoja sosialismin oikeista perusteista. Silloin juurtunut jäsenistöön helpommin sosialidemokratialle vieraita käsityksiä. Kun puolueen voimistuessa saavutetaan huomattavia voittoja, joita vielä lisäävät huomattavat ammatilliset ja osuustoiminnalliset voitot, kuten on asiantuntijain Saksassa, niin omaksutaan sitäkin helpommin asteettaisen parannuksen tie. Varsinkin toimitsijoihin on se kärkeä tarttumaan, ellei ole varsin vahvaa periaatteellista painolastia, jota suurimmalla osalla ei nähtävästi jo edellämainitusta syystä ole ollutkaan, ja ellei luokkatietoinen jäsenistö ole tilaisuudessa pitämään mitä tarkinta kontrollia. Tällaisten edellytyksien ollessa on revisionismi levinnyt, joskaan ei huomattavammassa määrässä jäsenistön keskuudessa, niin ainakin puolueen toimitsijoiden keskuuteen. Ja parlamenttiryhmän jäsenetkään eivät ole tästä poikkeuksena, kun muistanne, että suurimman osan heistä muodostaa puolueen eri toimitsijat.

Marxilaiseen ryhmään lukentuvatkin ovat alttiina tälle vaikutukselle, elleivät he tunne marxilaisia oppeja perusteellisesti. Tätä käsitystä tukee eräs Kautskyn lausunto, joka on kyllä aikaisemmalta ajalta, mutta joka pitää vielä nykyäänkin paikkansa: ”Marxin johdonmukaisuus oli liian epämukavaa oppia. Se asetti liian paljon vaatimuksia, eikä siis voinut saada puolelleen kaikkia niitäkään puolueeseemme kuuluvia henkilöitä, jot-

ka asettuivat kommunistisen manifestin kannalle. Enemmistö puolusti edelleenkin entistä vallinnutta oppisuuntaa, johon marxilaisuus oli tosin vaikuttanut, vaikka tämä vaikutus ilmestyikin siinä, että omistettiin Marxin johdonmukaisuus ainoastaan tuloksiin eikä menettelytapaan nähden.”*)

Nämä kaikki muistaen, ymmärtää Saksan sosialistisen parlamenttiryhmän enemmistön menettelyn nykyisen sodan aikana ja heidän selitykset menettelyjensä johdosta johdonmukaiseksi tulokseksi Bernsteinin ym. revisionistien aikaisemmista opetuksista marxilaisuuden paikkansa pitämättömyydestä, porvariston vapaamielisyydestä, isänmaallisuudesta, sosialistien edevästuun tunteesta ”isänmaalle”, Saksan olemassaolon turvaamisesta, ulko- ja siirtomaapolitiikasta, ”venäläisen vaaran” varalta varustautumisesta ja mahdollisimman pikaisesta sodan siirtämisestä vihollisimaan rajojen sisälle, sekä hallitukselle varojen myöntämistä näissä perin tärkeissä tarkoituksissa. Nämä opetukset ovat vähitellen vuosikymmenien kuluessa raivanneet tietä nykyiselle olotilalle, jossa käytännöllisinä saavutuksina ilmenee mitä mielettömimmän kiihkokansallishengen tuottamat teot. Nyt on saavutettu revisionistien uneksima aika, jolloin luokkarajat on hävitetty, koko kansa demokraatioitu ja koko kansa yhdessä työskentelee yhteiskunnan rakentamiseksi; sosialistit osottavat ”kohtuutta” vapaamielistä porvaristoa kohtaan, eivätkä pelottele heitä selityksillään luokkavastakohtien kärjistymisestä ja vanhentuneilla ”korupuheillaan” vallankumouksesta!

Tuskinpa löytynee ketään, joka olisi ennen nykyistä sotaa osannut aavistaa tällaisiin tuloksiin joudut-

tavan. Uskon, että jos Saksan sosialistipuolue olisi käsittänyt tähän jouduttavan, olisi se, niin raskasta kuin se onkin, ennemmin erottanut jäsenyydestään porvarillis-filantroopisen sosialismin edustajat, ennenkuin se olisi saattanut koko menneisyyttään häpeään ja avustanut Internationalen, kansainvälisen köyhäläistön yhteistoiminnan, haudan kaivamista.

Toivottavasti tulevaisuudessa sosialistipuolueiden jäsenet kaikissa maissa tulevat nykyisten kokemuksien opettamana antamaan suurempaa arvoa sosialismin oikeisiin periaatteisiin tutustumiselle ja puoluepäätöksiin virheettömälle noudattamiselle. Mielestäni jokaiselle puolueoverille mieleenpantavana ohjeena kelpaa vielä tänäkin päivänä Kautskyn jo monia vuosia sitte kirjoittama pala, jossa hän kertoo marxilaiseen sosialismiin tutustumisestaan: ”Epäluuloisena ryhdyinkin tutkimaan Marxin ja Engelsin aatteita ja kuta vähemmän heitä ymmärsin, sitä selvemmin tunsin olevani heidän ”yksipuolisuksiensa” yläpuolella, ja sitä tarpeellisemmalta tuntui minusta arvostella heitä. Tämän ilmiön olen huomannut sitte sadoissa muissa henkilöissä. Luonnollisesti olen jo jotakuinkin kovettunut tuollaisia Marxinvoittajia vastaan. Se, mikä heistä on tieteellisen kypsyyden tulos, on minusta sosialismin oppilaiden lastentauti. Marxin voittaminen onkin suunnattomasti helpompaa, kuin hänen aatteittensa ymmärtäminen. Minäkin olen alkanut ensiksimmäinnä.”*)

*

Jos Saksan sosialistisen parlamenttiryhmän enemmistö revisionismin eli porvarillis-filantroopisen sosialismin vaikutuksesta on asettunut sotavaroja myöntävälle

*) Tummennus minun.

kannalle, niin kuinka on ymmärrettävissä Ed. Bernsteinin, revisionistien tunnustetun johtajan, menettely, hänen asettuessa sotavaroja kieltävälle kannalle? Tähän omiutiselta näyttävään pulmaan luo valoa eräs Kautskyn kirjoitus, jossa hän kuvailee omien vaiheittensa ohella myös Bernsteinin aikaisempia vaiheita sosialistisessa liikkeessä seuraavaan tapaan:

Viime vuosisadan seitsenkymmenluvun loppupuolella liittyi Saksan sosialidemokraatteihin eräs Karl Höchberg, joka kykyjensä ohella asetti melkoisen varallisuutensa puolueen käytettäväksi. Hänen yksityissihteerinä toimi nuori pankkivirkamies Eduard Bernstein. Höchbergin, jonka vaikutus Bernsteinin on ollut sangen voimakas, kantaa Kautsky kuvaa seuraavin sanoin: "Hän vihasi vallankumousta ja luokkataistelua. Hän toivoi voittavansa puolelleen porvarikunnan tai ainakin suuren osan siitä, kunhan vältetään kaikki, mikä voi porvaristoa pelottaa. Materialistista historiankäsitystä hän kauhistui."

Kun puolue oli sosialistilain vaikutuksesta voimattomuuden tilassa, luuli Höchberg olevan otollisen ajan mielipiteittensä levittämiselle. Eräässä lehdessä hän Bernsteinin ja muutamien muiden avustamana julkaisi kirjoituksen, jonka pääajatus Kautskyn mukaan oli, "ettei puoluekaan ole aivan syytön sosialistilain julistamiseen, koska se raa'an esiintymisensä ja kumouksellisen puhetapansa kautta oli säilyttänyt porvarikuntaa, jonka parhaat jäsenet on saatava asian puolelle, jos mieli ajatellakaan voittoa. Paras vastaus sosialistilakiin olisi se, että hyljättäisiin kumouksellinen agitatsioni ja pyrittäisiin siihen, mikä on lähinnä. Sen kautta osottaisimme porvarikunnalle, että

olemme aivan järkevää väkeä. Kaikki kunnan ihmiset tulisivat käymään meidän kanssamme käsi-kädessä ja siten voisimme voittaa sosialistilain."

Kirjoitus synnytti puolueessa yleisen myrskyn ja Marx ja Engels uhkasivat asettua julkisesti tätä uutta suuntaa vastaan, jos vielä pittemmästi tällaisia kirjoituksia jatkuisi. Tätä Höchberg kauhistui ja päätti päästä rauhaan Marxin ja Engelsin kanssa. Tässä tarkoituksessa hän lähetti syksyllä 1880 mm. Bernsteinin hieromaan sovintoa. Sovinto sillä kertaa saatiinkin, mutta myöhemmin Höchberg kehittyi yhä enemmän oikealle, saavuttaen kansallissosialistien kannan, ollen mm. kai ensimmäinen sosialisti, joka innokkaasti kannatti siirtomaiden laajentamispolitiikkaa.

Bernstein sitävastoin, tutustuttuaan Marxiin ja Engelsiin, tuli marxilaiseksi. Jouduttuaan "Sozialdemokrat"-nimisen puoluelehden toimittajaksi, hän avusti tarmokkaasti Kautskyn taistelua höchbergiläisiä vastaan, jota Kautsky kävi perustamassaan "Die Neue Zeit" (Uusi aika) nimisessä aikakauskirjassa. Edellinen oli käytännöllisen taistelun lehti ja jälkimäinen teoreettisen puolen edustaja.

Sitte jatkaa Kautsky "muistel-miaan":

"Vuonna 1888 karkotettiin Svelstistä Sozialdemokratin toimitus ja konttorihenkilöt. Lehti muutettiin Lontooseen. Bernstein joutui yhteyteen Engelsin ja minun kanssani, ja meidän yhteistoimintamme yhteisen asian hyväksi näytti lujemmalta kuin koskaan ennen.

"Mutta juuri silloin ilmestyi uusi käänne, joka sitten vihdoin muutti mitkä lähelsimmän yhteistoiminnan jyrkimmäksi vihollisuudeksi. Sosialistilaki peruutettiin 1890. Tämän seurauksena oli Sozialdemokratin lakkaaminen ja Neue Zeit, lehden muuttaminen viikkojulkaisuksi, jonka

vakituseksi avustajaksi tuli Bernstein. Mutta me emme voineet enään työskennellä persoonallisesti yhdessä. Oli välttämätöntä siirtää lehden toimitus Saksaan. Minä muutin Stuttgartiin, mutta Bernsteinin täytyi jäädä Lontoseen, kun saksalainen oikeus olisi ankarasti kostanut hänelle Sozialdemokratian synnit, jos hän olisi joutunut sen ulottuville.

"Mutta samaan aikaan muuttui meidän toimintamme luonnekin täydellisesti. Minun puhtaasti yliopistolaisen historian tutkimisen aika oli ohitse. Ja vaikka en ulkomaalaisena voinutkaan persoonallisesti esiintyä aatteen levittäjänä tal politiikkona Saksassa, tuli Die Neue Zeitistä kuitenkin kerran vilkossa ilmestyvänä enemmän valtiollinen kuin teoreettinen aikakauskirja, jolle Sozialdemokratian lakattua siirtyi osa sen poliittisia tehtäviäkin. Ja jo oleskeluni Saksassa pakotti minut kajoamaan hetken polttavien kysymyksiin. Sitä onkin toimintani vuoden 1890 jälkeen vähitellen muuttunut aivan toiseksi kuin edellisellä vuosikymmenellä.

"Bernsteininkin toiminnan luonne on sitte vuoden 1890 muuttunut toiseksi. Hänen ei tarvinnut sen jälkeen enään koettaa vaikuttaa Saksan oloihin, vaan kertoa Englannin oloista, ei enää taistella, vaan tutkiskella. Mutta hän oli Marxin opeista omistanut pääasiallisesti taistelun filosofian, eikä tutkimuksen. Niin kauan kuin hän pysyi taistelijana, oli Marxin oppi hänen johtohankanaan. Mutta kun hänen tuli ruveta tutkimaan, ei hän ahmptien voinut koteutua Marxin ajatussuuntaan.*)

"Lange ja Dyhring (saksalaisia filosofia) alkoivat taas vaikuttaa häneen. Sitten höchbergiläiset ja malonilaiset (tarkoittaa ranskalaista Benoît Malonia, joka Internationalissa oli asettunut Bakunin puolelle, mutta joka oli rauhallinen anarkisti, ja lopuksi kallistui Marxin ja Kateeterisocialistien aatteisiin, aikoen niistä yhdistää uuden suunnan "socialisme integral", ja jonka vaikutuksen alaisena Bernstein oli ollut Höchbergin kanssa yhdessä toimissaan) muistot heräsivät jälleen eloon. Hänen englantilainen ympäristönsä edisti näitä taipumuksia. Englantilaisista työmiehistä on valkeampi taiputtua sosialismin kuin ketään muuta, ei sentähden, että hän olisi sosialismin vihollinen, vaan

sentähden, että hän ei harrasta mitään, mistä ei ole heti ilmestyviä käytännöllisiä tuloksia. Sitävastoin on Englannin porvarillisissa piireissä paljoa enemmän kuin minkään muun maan porvarikunnassa aineksia, jotka ovat taipuvaisia ihmisystävälliseen, filantropiseen sosialismiin.

"Kun sosialismin levittämisessä Englannin työväestön keskuuteen ei ollut toivottuja tuloksia, koetti joukko Englannin sosialisteja saada sitä levitetyksi radikaaliseen porvaristoon. Tämä suunta omisti menettelytavan, joka muistutti sängen paljo sitä, mitä Höchberg aikoinaan oli tavoitellut Saksassa. Ja tämä suunta on viime vuosikymmenellä vaikuttanut suuresti Englannin sosialistiseen katsantotapaan. Bernstein, joka joutui suunnan edustajain kanssa lähempään yhteyteen, ei voinut välttää heidän vaikutustansa.

"Mutta tämä ei kuitenkaan voinut saada hänessä ylivaltaa niin kauan kuin Engels eli ja tämän valtavan hengen tenhovoima vaikutti häneen. Ja kun Bernsteinissä itsessään vielä oli viireillä se taisteluhalu, jonka kahdentoista vuotinen kamppailu sosialistilakia vastaan oli hänessä sytyttänyt korkeimmilleen, samoin kuin meissä kaikissa. Vaan tuo mieliala heikkeni helkkemistään. Engels kuoli 1895 ja juuri samaan aikaan alkoi nuorin prosperiteettiä aika, joka synnytti itse työväestönkin laajoissa piireissä jonkinlaisen tyytyväisyyden siihen, mitä oli saavutettu.

"Tunnettua on, mitä tämä kaikki vaikutti Bernsteinin, ja miten se hänessä ilmestyi (vilitää tämän kirjoituksen alkuosassa mainittuun Bernsteinin julkaisemaan kirjaan ja Bernsteinin käymään revisionistiseen taisteluun). Sitäpaitsi olen vastustajana sekautunut niin paljon näihin asioihin, etten voi koettaa kertoa niistä puolueettomana historioitsijana. Oikoon kylliksi kun sanon, että meidän välillä on juopa, jota ei voi tasoittaa. (On huomattava että kirjoitus on kirjoitettu v. 1901.) Mutta se ei ole uusi, se on vain sen vanhan uudistus, joka oli olemassa jo kaksikymmentä vuotta sitte. Se on osittaisilmiö samasta suuresta ristiriidasta, joka aina Owenin kannattajain ja chartistien välisestä eroavaisuudesta alkaen järkyttää tuontuostakin sosialistista liikettä: ristiriidasta kumouksellisen työväenliikkeen ja porvarillisfilantroopin sosialismin välillä.

*) Tummennus minun.

”Tämä vastakohtalaus ilmestyy nykyään tosin ainoastaan harvoihin puhtaana. Se sekautuu tavallisesti muiden muiden kanssa. Ja esiintyy olojen sekä oppisuuntien vaihdellessa eri muodoissa. Mutta siitä huolimatta on se aina huomattavissa keskinäisten erimielisyyksiemme perustuksena.

”Tähän vastakohtaisuuteen perustuu mielestäni Bernsteinin ja minun välinen erimielisyys. Bernstein käsittää tosin asian toisin, mutta käsitykseni on luullakseni ei ainoastaan oikeampi, vaan ainoa, joka liittyy surettavaan erimielisyyteemme sovittavaksi kohdaksi sen, ettei se ole ainoastaan kahden henkilön, vaan kahden maailman katsantokannan välisiä taistelua, joiden edustajina me taistelemme ja täytyy taistella taistelua kahden vastakohtan välillä, joita me emme ole luoneet, vaan jotka ovat olleet ennen meitä ja tulevat jäämään meidän jälkeemmekin.”

Edellä lausuttuun ei tarvitse paljoa lisätä. Tarvitsee vain muistaa Kautskyn selostuksesta se kohta, jossa hän sanoo Bernsteinin omaksuneen Marxin opista vain ”taistelun filosofian”, joka pitää Bernsteinia kriittisten taistelujen aikana, kuten esim. Saksan sosialistilaki, oikealla tiellä, johon viittaa eräs Bernsteinin itsensäkin lausunto: ”minusta on vähäarvoista se, mitä sanotaan sosialismin lopputarkoitukseksi, kun sitä vastoin liike on minulle kaikki kaikessa”, niin ymmärtää hänen menettelynsä eroavaisuuden tämän kirjoituksen alkuosassa kosketellun ajan ja nyky-

ajan välillä. Edellisenä aikana, joka oli rauhallista aikaa, joutui Bernstein vanhojen höchbergiläisten ym. saman tapaisten vaikutteiden, porvarillisfilantroopisen sosialismin, johtamana revisionismiin, jonka sisäinen ydin on asiallisesti samaa Höchbergin aatteiden ytimen kanssa. Jälkimmäisenä, nykyaikana, joka on mitä kriittisintä taistelukautta, pääsi Bernsteinissä nähtävästi Marxin ”taistelun filosofia” vallalle, jonka kautta hän pelastui siitä tuloksesta, kiirikansallisosialismista, johon aikaisemmin joutui mm. Höchberg ja johon ovat joutuneet nykyään David Südekum, Sheideman, ym., jotka eivät ole koskaan omaksuneet marxilaisuudesta edes ”taistelun filosofiat”, vaan ovat olleet porvarillisfilantroopisen sosialismin ja sen synnyttämän revisionismin johdettavina. Onko tämä muutos Bernsteinissä vakavampaa laatua, vai tulkeko hän taas taistelukauden päätyttyä siirtymään entiseen leiriinsä, riippuu siitä missä määrin hän on jaksanut, tai jaksaa, omata marxilaista johdonmukaistuttua muussakin vain tuloksiin nähden. Vaikka ”sota ei yhtä kaipaakaan”, niin silti olisi suotavaa, että Bernsteinin lainen kyky voisi antautua palvelemaan köyhälistön luokkaliikettä sen oikealta kannalta.

W. B.